

El meravellós pecat de joventut de Verdaguer

Un Verdaguer jove i romàntic, l'oli de Marià de Picó, a la Font del Desmai, del 1987. Masia de can Tona, on viu el poeta quan escriu els seus poemes d'amor. La foto il·lustra la coberta de *Jovenívoles*.

Finalment podem llegir el “pecat de joventut” de Jacint Verdaguer –el recull ‘Jovenívoles’, de poesia amorosa, que l’autor no va gosar publicar en vida– en una versió fiable. L’ha publicada Galerada, en edició del filòleg Narcís Garolera. Com diu Ricards Torrents, s’hagués valorat molt més el poeta si s’hagués publicat en el seu moment, cap al 1868.

Quan el 1868 Jacint Verdaguer, estudiant del Seminari de Vic de vint-i-tres anys, va decidir en ferm fer-se capellà, conservava un recull de poemes que, si l’hagués publicat, hauria caigut en una contradicció d’ordre moral als ulls dels seus coetanis, a causa de la seva temàtica, amatòria i profana. En optar per continuar la carrera eclesiàstica, el jove poeta, que ja havia concursat amb èxit als Jocs Florals, va haver de renunciar al gènere amatori i va desar en un calaix el recull, tot i que l’havia deixat tan net i polit que semblava a punt d’anar a la impremta.

Aquell “pecat de joventut” de Verdaguer va aparèixer pòstumament el 1925, vint-i-tres anys després de la seva mort, amb el títol *Jovenívoles*. Però l’editor, Francesc Matheu, el va farcir d’errors de lectura que canviaven el sentit de moltes paraules, fent sovint incompreensible o confús el text, a més de manipular gratuïtament la llengua del poeta amb criteris desencertats.

Els errors i les potineries, mantinguts en l’edició de la Selecta, s’han perpetuat fins als nostres dies, encara que el recull forma part d’obres aparentment responsables i acadèmiques que proclamen, per escrit i paraula, que segueixen el manuscrit si es tracta, com escau, de llibres que l’autor no va controlar. Aquest ha estat el cas del text de *Jovenívoles* inclòs en el volum IV de *Totes les obres*, de Jacint Verdaguer, *Poesia, 2*, publicat per Proa, on el curador, Isidor Cònsul, diu que ha editat el manuscrit.

Ara, però, podem comprovar el que deia Verdaguer i el que publicava Matheu i repeteix l’edició de *Totes les obres*, feta a cura de Cònsul mateix i Joaquim Molas. El que deia Verdaguer ho llegirem en l’edició de *Jovenívoles* que el filòleg Narcís Garolera ha publicat a l’editorial Galerada, en edició crítica i basada en el manuscrit. I el que no deia Verdaguer, ho llegirem en el volum *Poesia, 2*.

Així, quan Verdaguer escriu “ja són de l’era a l’envista”, l’edició Cònsul/Molas diu “ja són de l’era a l’ermita”; “d’aquells que porten terra”, en el sentit de ser propietaris de terra, “d’aquells que pasten terra”; “a l’espardenyena blanca, la faldilla rossegant” passa a “amb l’espardenya blanca, la faldilla rossegant”; “du botó”, a “de botó”; “feta petar una mica”, a “fer-la petar una mica”; “aviat

seràs esposa”, a “avui seràs esposa”; “pateixo de set d’amors”, a “pateixo de set d’amor”; “hereu del mas Roure”, a “hereu del Masroure”; “cantarem eixa cançó”, a “cantarem eixa cançó”; “escorcolla llit i caixes”, a “escorcolla llits i caixes”; “caseta”, a “careta”; “teia” a “tela”; “creuen”, a “veuen”; “duen rosetes” a “dues rosetes”; “cavau-ne una fosseta”, a “cavau-me una fosseta”, i “ram de monja” a un desconegut “ram de morja”.

Entre modificacions lingüístiques com aquestes i canvis morfològics, Narcís Garolera ha practicat 265 correccions a l’edició de Francesc Matheu, i a totes les posteriors. A més, cal afegir-hi salts de versos, errades mecàniques i arbitràries modificacions sintàctiques, de puntuació o de separació estròfica.

Valoracions de Torrents i Carrera.

La irresponsabilitat filològica de l’edició de *Jovenívoles* inclosa en el volum de Cònsul/Molas contrasta amb el pròleg, un concís i modèlic estudi del recull signat per Ricard Torrents, un dels més grans coneixedors de la vida i l’obra del poeta, que es pot complementar amb el pròleg que el poeta Anton Carrera ha fet per a l’edició de *Jovenívoles* de Galeada.

Torrents hi estableix que el fet que els lectors no poguessin llegir aquestes poesies en el seu moment, quan el jove autor les havia compostes, ha tingut efectes negatius en la recepció general de Verdaguer. Així, recorda, quan Carles Riba publicà la seva antologia de Verdaguer, que tanta influència tingué a rehabilitar el poeta entre els contemporanis, les *Jovenívoles* encara no es coneixien.

Per a Torrents, s’hagués valorat més el poeta durant les primeres dècades del segle XX, ja que no hi ha exemples anteriors ni contemporanis que igualin en claredat, música i veritat aquestes poesies.

La seva qualitat, segons analitza, es troba en la sinceritat de sentiments amorosos que un seminarista juga a mostrar i a amagar, en la veracitat de l’univers idealitzat que s’ha construït amb materials extrets del bucolisme de cartó, en l’entusiasme que li desperta tot el que emana del poble, en l’autenticitat del dring verbal i mètric, en la fluïdesa narrativa i dialògica, en fi, en la frescor i la joia de viure.

Un altre valor sorprenent en un jove poeta ens l’indica Anton Carrera. L’obra demostra, segons diu, que Verdaguer coneixia a fons les vivències, el medi i la psicologia dels seus protagonistes, que l’estudiant de can Tona sabia molt bé de què parlava: pubilles per merèixer, donzelles sense dot, hereus, cabalers, seductors, mossos jornalers...

Finalment, els poemes tenen valor biogràfic, coincideixen a indicar Torrents i Carrera. “*Jovenívoles* revela l’existència d’una vida amorosa en el Verdaguer adolescent i jove”, escriu Torrents. Encara que no s’hagi pogut identificar la noia o les noies dels amors de l’estudiant poeta i no s’hagi pogut destriar la part corresponent a la poetització de la

cífic d’un camp semàntic determinat. Ho veiem, per exemple, en el vocabulari camperol, que el poeta coneixia bé, o en el lèxic de la indumentària, que li serveix per subratllar el tipisme rural, propi del romanticisme.”

En efecte, les composicions del jove Verdaguer revelen, considera Garolera, una predilecció pels postulats estètics del romanticisme: temes populars, formes de la tradició oral, com romanços i balades, i una llengua viva. “A partir del 1863 –diu–, quan ja havia enllestit el poema èpic, *Dos màrtirs de ma pàtria*, encara de tall neoclàssic, Verdaguer aposta decididament per la nova estètica propiciada pels seus mentors barcelonins Milà i Fontanals i Marian Aguiló.”

Narcís Garolera, editor filològic de *Jovenívoles*.

Narcís Garolera ha fet la primera edició de ‘*Jovenívoles*’ neta de les males lectures de les edicions anteriors, des la primera, del 1925, fins a l’actual de Proa

corresponent a la realitat, l’evidència és que el poeta seminarista s’enamorà, tingué una relació amorosa, o més d’una, i que es frustrà, fos per pròpia renúncia, motivada per al vocació religiosa, fos perquè la noia va preferir un pretendent de condició social superior. Tot i que no es puguin treure gaires més conclusions sobre la seva vida amorosa, el fet, diu Torrents, és que els ambients i els paisatges de *Jovenívoles* són els de la masia de can Tona i dels anys que hi residí, alternant la vida de pagès amb la d’estudiant al Seminari de Vic.

Per a Garolera, un Verdaguer de vint anys demostra en aquestes poesies un domini magistral dels recursos expressius i d’una llengua viva, genuïna, un punt col·loquial. “Demostra –ens diu– una gran precisió en l’ús del lèxic espe-

Per a Carrera, el lèxic és d’una precisió notabilíssima, que defuig el genèric i treballa l’específic d’una manera constant. També hi observa una remarcable justesa a l’hora de descriure un ambient, generalment amb mots i locucions extretes de la parla. I va fer-ho en la precarietat més absoluta, ja que no disposava d’una llengua normalitzada ni normativitzada i li va caldre fer de recollidor de modismes i de gramàtic ocasional. Per tot això, conclou, amb aquestes poesies Verdaguer representa el punt d’arrencada de la llengua literària catalana contemporània. I per a Torrents, les *Jovenívoles* contenen en germen els millors valors de les seves obres de maduresa, els anticipen.

Lluís Bonada